

Verksamhetsrapport 2019

– Redovisning av bidrag från Naturvårdsverket –

Bakgrund

Bohuskusten har sedan flera decennier haft en särställning vad avser marin nedskräpning. Rådande havsströmmar och dominerande vindriktningar medför att en mycket stor del av allt flytande marint skräp i hela Nordsjö- och Engelska kanalområdet hamnar i Skagerrak och en stor andel flyter iland på stränderna.

Strandstädning 2019

Från maj till oktober har det städats intensivt från Strömstad i norr till Kungsbacka i söder. Det finns idag en god och samlad kunskap om vilka platser som är mest benägna att samla skräp. Med hjälp av Naturvårdsverkets har vi de två senaste åren kunnat öka insatserna rejält längs kusten.

Det marina skräpet består i huvudsak av plast i olika former och format. Det fastnar i buskage och stenblock och mycket bäddas in i de vallar av tång, som ofta förekommer på flacka stränder. Uppsamlingen av skräpet sker i huvudsak för hand. Skräpet säckas, lastas i båtar och transporteras till avtalade mottagningsplatser i respektive kommun. Därifrån transporteras det till återvinningsstationer, i de allra flesta fall till förbränning.

Kommunernas insatser:

Det mellankommunala samarbetet har medfört ökat kommunalt engagemang i strandstädningen. Samtliga 12 kommuner har skapat arbetslag och de flesta kommuner har nu tillgång till båt eller jobbar för att upphandla båt. Kommunerna har arbetat för att få med personer som står långt från den ordinarie arbetsmarknaden, alternativt feriepraktiserande ungdom, i strandstädningen. Under kunnig ledning har de satts att utföra arbetet. Stor effektivitet i städarbetet och goda arbetsmarknadseffekter har erhållits. Resultatet av strandstädningen i siffror har ökat även i år jämfört med föregående år från 1 300 till 1 530 flaggor och från 12 000 till knappt 20 023 säckar. Det gemensamma arbetet har resulterat i 240 ton plockat skräp i år.

Frivilliga insatser:

Stora utförs av frivilliga organisationer, såväl sådana som kontinuerligt städar som sådana som gör mer tillfälliga insatser. Samarbetsplattformen Västkuststiftelsens strandstädning (tidigare Ren Kust), kommunernas städlag och upphandlade entreprenörer har en mycket viktig roll i att stödja frivilligarbetet med information, ibland

med sjötransporter och ofta med hämtning av det insamlade och säckade skräpet.

Entreprenörernas insatser:

Under försommaren upphandlade Västkuststiftelsen strandstädning entreprenörer. Dessa fungerar som ett stöd för den kommunala verksamheten. Uppdragen rör sig oftast om att ta de besvärligaste och svårtillgängligaste områdena, extra stort och tungt skräp samt fungera som jourpatruller då väder eller skräpsituation påkallar snabb uttryckning. I år kommer vi även att använda entreprenörerna för att förlänga städsäsongen.

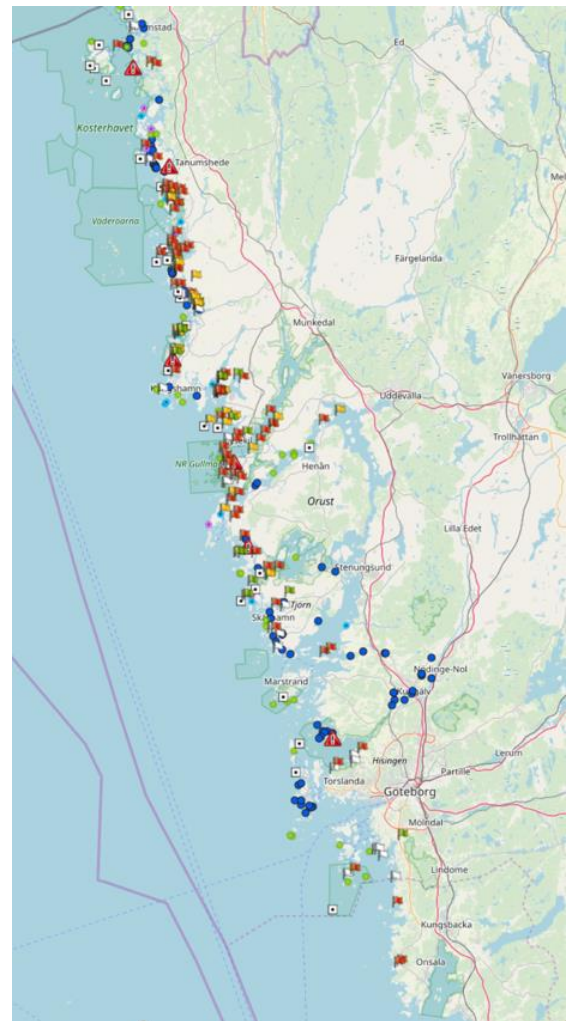
Strandstädarkartan

Strandstädarkartan är avgörande för fortsatt samverkan och som sambands-central samt mötespunkt för alla som arbetar med strandstädning. Vi kan använda data ackumulerade under projektperioden, kvantifiera framtida städbehov utifrån de erfarenheter vi gjort och synliggöra och hylla ideella insatser.

Strandstädarkartan används flitig i projektområdet längs Västkusten och är ett omtalat hjälpmedel som gör strandstädningsarbetet effektivare och möjliggör faktabaserad kommunikation.

Statistiken från kartan används för att redovisa hur mycket skräp som samlas in årligen och för att visa på behovet av kontinuerlig strandstädning. De olika funktionerna i kartan förbättras löpande och det förs regelbundna samtal med andra aktörer för utbyte av idéer och inspiration för bättre lösningar.

Under året har arbetet med att utveckla en app för mobiltelefoner och surfplattor fortskridit. Den kommer att lanseras under våren 2020. Med den blir det betydligt enklare för alla att rapportera sin insats via sin smarta telefon.

För att lära ut användning av kartan till ny personal och för att repetera med befintliga strandstädare har vi varit på besök hos och haft möte med fem kommuner under året. I samband med vår så kallade Samverkansdag, där alla aktörer möts före och efter säsongen, har vi kommunicerat ut förbättringar, uppdateringar och haft dialog med kommunerna om deras önskemål och åsikter avseende Strandstädarkartan och dess funktioner.

I år har ytterligare kommuner visat intresse för strandstädarkartan och flera andra kommuner har anmält intresse för att kopiera och anpassa kartan till respektive kust. Framtidsvisionen är en gemensam karta för hela Sverige, där städsinsatser flaggas upp runt om i landet.

Resultat

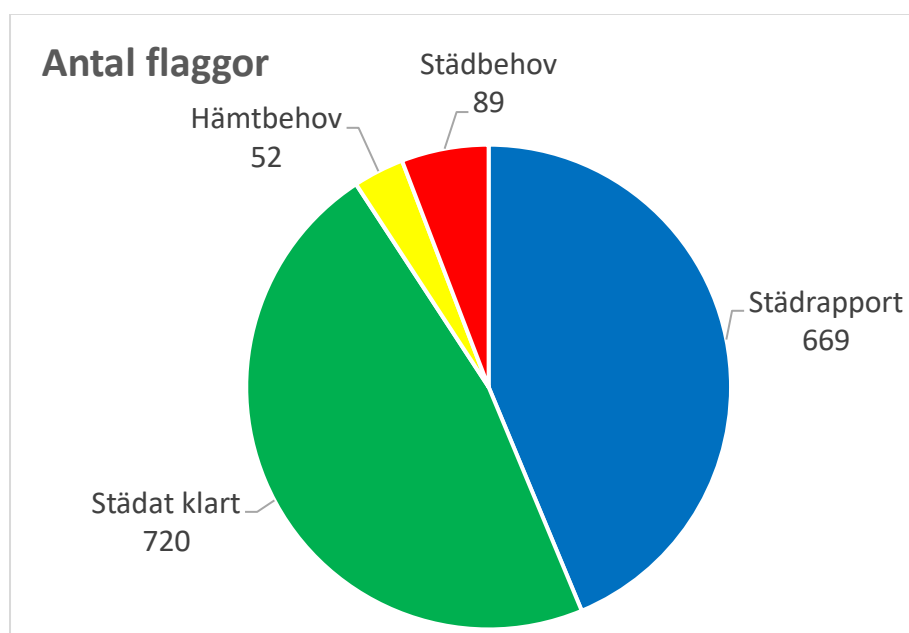
Resultat av strandstädningen 2019

Kommun	Mängd skräp i kg*	Sysselsättning**	Behandling***
Strömstad	14 000	15	Förbränning och materialåtervinning
Tanum	33 947	15	Lämnas på kommunens avfallsstation
Sotenäs	17 144	25	Materialåtervinning och förbränning
MÅC	27 968		Återbruk och materialåtervinning
Lysekil	9 321	11	Lämnas på kommunens återvinningscentral
Uddevalla	1 992	22	Soptipp
Orust	21 900	9	Soptipp
Stenungsund	320	16	Förbränning
Tjörn	12 352	21	Förbränning/återvinning, farligt avfall separat
Kungälv	13 933	14	Förbränning; metall, plast & farligt separat
Öckerö	9 200	15	Lämnas på kommunens avfallsstation
Göteborg	22 000	10	Förbränning och materialåtervinning (metall)
Kungsbacka	3 210	6	Förbränning
Summa	187 287	158	

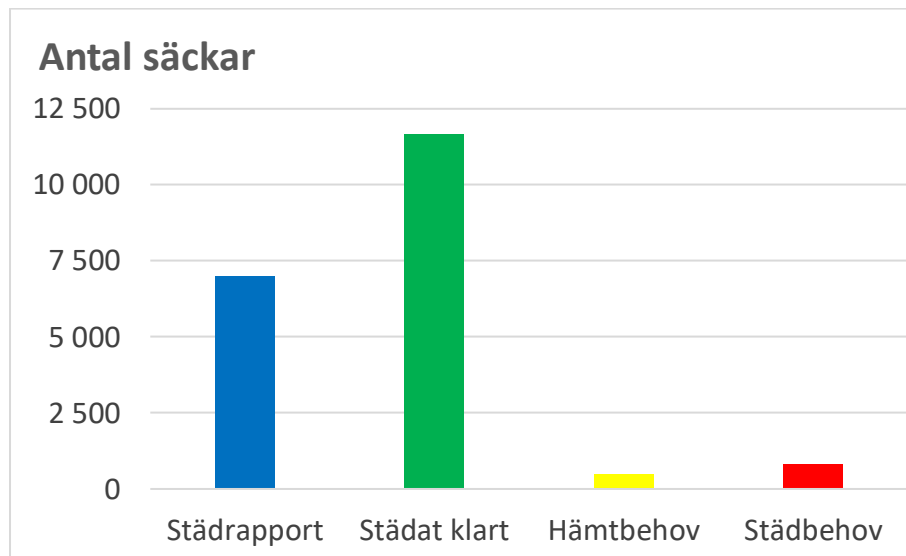
*Mängd skräp = Summa insamlat mängd avfall i kilo **Sysselsättning = Antal anställda för strandstädning under perioden

***Behandling = Materialåtervinning / Förbränning / Soptipp / Annat

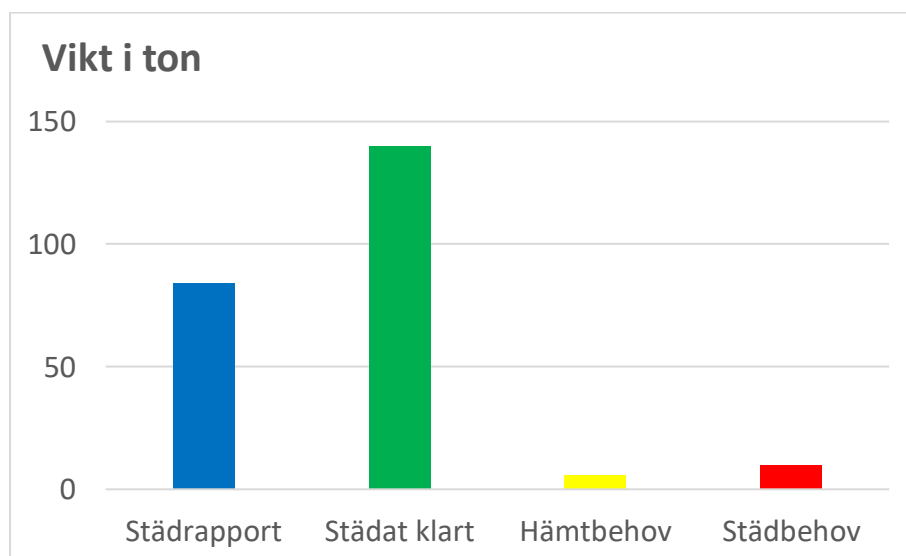
Genom Strandstädarkartan samlas det in en varierande mängd data med olika information som hjälper oss att följa upp arbetet genom åren. Det första man ser är antalet flaggor på kartan. Dessa rensas efter varje säsong då alla stränder behöver städas minst en gång per år. Siffran anger hur många städinsatser som gjorts – per kommun, per år, men också totalt. Under 2019 markerades det 1 530 flaggor på kartan.

I nästan alla städmarkeringar är antalet säckar angivna. Det är kommunernas städlag, våra entreprenörer och många frivilliga som tillsammans samlat ihop 20 023 säckar marint skräp under 2019. Kommunerna och entreprenörerna hämtar också upp skräpet som frivilliga samlar. Entreprenörernas insatser finns inkluderat i de gröna markeringar ovan. Eftersom entreprenörerna både hämtar upp skräpet från frivilliga (i grönt) och gör städinsatser på kommunernas uppdrag (blå), så är de oftast länken mellan olika aktörer och stödjer arbetet där det finns brister.

Kommunerna rapporterar in vikten av det insamlade skräpet. Uppgiften används för att beräkna antalet ton skräp som den insamlade mängden säckar motsvarar. 2019 städades det drygt 240 ton strandskräp, jämfört med 280 ton året innan. I år har vi ändrat metod för sammanställningen för att få ett mer korrekt resultat. Tidigare har vi dubblerat vikten av alla säckar för att inkludera löst liggande större skräp som inte säckats. Detta har vi inte gjort i år. Istället har alla strandstädare direkt redovisat allt ihopsamlat skräp i motsvarande antal säckar. En säck väger i genomsnitt 12 kilo.

Utvärderad statistik från Strandstädarkartan

Markering	Antal flaggor	Antal Säckar	Vikt i kg
Städrapport	669	7 066	84 792
Städat och klart	720	11 671	140 052
Hämtbehov	52	470	5 640
Städbehov	89	816	9 792
Summa	1 530	20 023	240 276

Kommunikation

Utmaningen med plast i havet har flera dimensioner. Utöver att inventera behovet och att engagera kommunerna så måste också ett omfattande kommunikationsarbete genomföras. Detta för att öka förståelsen och uppmärksamma problemet hos allmänheten samt sprida användandet av Strandstädarkartan.

Inför våren och försommaren 2019 kontaktade vi samtliga gästhamnar och båtklubbar utefter kusten, drygt 120 stycken, från Strömstad till Kungsbacka. Vi erbjöd dem informationsmaterial om Strandstädarkartan i form av foldrar och affischer. Många hörsammade detta och vi kunde skicka ut till ett stort antal hamnar och klubbar.

I samband med detta fick vi erbjudande att exponera Strandstädarkartan på Västtrafik och information om kartan syntes flera veckor under sommaren på spårvagnar och båtar i Göteborg.

Vi beslutade också att satsa mycket på möten med allmänheten och deltog som tidigare åren på Västerhavsveckan – dels i Nordstan i Göteborg, dels i Stenungsund och dels på Women's Match Race i Lysekil. Dessutom anordnade vi tillsammans med Städa Sverige ett s k ploggingevent med en friidrottsförening i Stenungsund.

I augusti deltog vi på Marstrands Boat Show där vi fick ett utställartält på kajen på Marstrandsön. Det var ett lyckat deltagande där vi fick många tillfällen att samtala med besökare. Många känner till problemet men är inte helt medvetna om hur omfattande det är på just Bohuskusten.

Vid samtliga ovan nämnda evenemang bjöd vi in några olika strandstädaraktorer samt de frivilligorganisationerna som är aktiva på västkusten att delta och berätta om sina organisationer. Resultatet av alla dessa aktiviteter har gett stor genomslagskraft både hos allmänhet och media.

Möten, föredrag och konferensdeltagande

Västkuststiftelsen strandstädning har deltagit i och arrangerat regelbundna möten med de deltagande kommunerna för uppdateringar, utbyten och information. Vi har även haft regelbundna sammanträden med vår referensgrupp. Referensgruppen, bestående av forskare, tjänstemän och oberoende konsulter, har funktionen av en omvärldsbevakning på vad som händer angående strandstädning utanför vår egen verksamhet. De tillför kunskap rörande relevanta ämnen. Vidare har vi hållit flera föredrag för olika målgrupper där vi presenterat vårt strandstädningsarbete och informerat om problemet med marint skräp

Allmänheten har nu en ökad kännedom om Västkuststiftelsen strandstädning och Strandstädarkartan, vilket inte minst syns i användandet av kartan.

Detaljbilder: Thomas Eriksson och Emil Olofsson, Pelagiska. Båtbild: Orust kommun.

Ekonomi

Kommunerna beslutade fördelning av bidraget 2019-04-05 och Västkuststiftelsens styrelse fastställde fördelningen av Naturvårdsverkets strandstädningsmedel 2019-06-13. I korthet innebar fördelningen att kommunerna fick den absolut största delen för operativ strandstädning, och stiftelsens upphandlade entreprenörer stöttar kommunerna med specifikt tilldelade medel. Projektledningen på Västkuststiftelsen fick finansiering för samordnande personal, intern och extern kommunikation samt administrations uppgifter. Vidare fanns en tänkt satsning på kommunikation och medvetandegörande kring frågeställningen om marint avfall som kommunerna önskade.

Utöver det har samtliga kommuner avsatt egna kommunala medel för att finansiera ett stöd till frivilliga verksamheter. Anledning är att strandstädning längs västkusten utförs till del av ideella organisationer som traditionellt har fått bidrag inom ramen för det gemensamma arbetet. Västkuststiftelsen har samlat in medlen och betalat ut till respektive organisation.

Fördelning av bidrag

Kommun/organisation	Beslutat fördelning 20190405	Uppdaterat fördelning
Göteborg	582 000	482 000
Kungsbacka	160 000	160 000
Kungälv	885 000	885 000
Kungälv-Båt		450 000
Lysekil	830 600	830 600
Orust	560 300	440 300
Sotenäs	2 045 000	2 145 000
Stenungsund	280 390	280 390
Strömstad	837 500	837 500
Tanum	1 198 000	1 248 000
Tjörn	515 500	515 500
Uddevalla	250 000	140 500
Öckerö	635 000	435 000
Väst kuststiftelsen	1 500 000	1 500 000
Entreprenörer	2 500 000	3 200 000
Utökad kommunikation	500 000	
Summa	13 279 290	13 549 790

Avvikelser

Vid en så snabb handläggning som krävdes även i år så är det svårt att förutse alla praktiska detaljer för arbetet i fält. Mängderna och Sommarens arbete har krävt vissa omfördelningar av medel. Under säsongen har följande ändringar skett:

Kommunikationssatsning

Naturvårdsverket har gjort bedömningen att de beviljade medlen endast ska nyttjas för operativa städåtgärder och kommunikationsinsatser för att stimulera allmänheten till städning. Medlen är inte avsedda för insatser som uppmärksammar grundproblematiken med skräp i haven. Vi har därför genomfört kommunikationsinsatser för att marknadsföra Strandstädarkartan, men skrinlagt planer på en större informationsinsats i Göteborg.

Kommunerna

Under säsongen har flera kommuner meddelat att de inte kan arbeta upp hela bidraget, däribland Göteborg, Orust och Öckerö. Andra kommuner har senare bet om mer bidrag, till exempel Sotenäs och Kungälv. Anledningar är mindre skräp i vissa kommuner och mer i andra. Orust upphandlade en båt som kom flera månader senare än planerat, så de kunde inte städa lika mycket som budgeterat.

Entreprenörer

Entreprenörernas medel är avsedda för städning av extra utsatta områden och för att stötta kommunerna i hämtning av uppsamlat skräp och städning vid andra hinder. I samråd med kommunerna omfördelade vi medel från kommunikationssatsningen och delvis från kommunerna till entreprenörerna för att optimera den operativa städningen. De extra resurserna har framförallt används i Tanums kommun, där behovet är störst. Fler saneringar

av stränder kunde genomföras i år, där gammalt skräp som hade ackumulerats i och under vegetationen nu är borta enligt rådande möjligheterna.

Inköp av ny arbetsbåt

Kungälv's AME har bett om att få använda resterande medel för inköp av en ny strandstädarbåt. Deras nuvarande båt gick sönder, och var inte tillräckligt bra för att användas ute till havs samt att den inte uppfyllde arbetsmiljökraven. Kungälv köpte en ny bättre båt som både uppfyller arbetsmiljö- och säkerhetskrav samt gör det möjligt att städa i princip hela året. Båten finansierades i samförstånd med alla kommuner av både Kungälv's strandstädningsbidrag och bidrag från övriga kommuner som hade mindre behov än budgeterat, samt av intäkter från försäljning av nuvarande båt.

Sammanställning av ekonomisk redovisning

Se även bifogad Excel-fil.

Kostnader strandstädning	Faktiska kostnader 4 apr-30 sep	Uppskattade kostnader 1 okt-7 nov	Medfinansiering kommuner
Strömstad	650 000 kr	250 000 kr	224 037 kr
Tanum	725 000 kr	325 000 kr	550 795 kr
Sotenäs	1 350 000 kr	450 000 kr	-383 670 kr
Lysekil	900 000 kr	300 000 kr	314 053 kr
Uddevalla	225 000 kr	75 000 kr	-114 150 kr
Orust	605 000 kr	225 000 kr	220 984 kr
Tjörn	670 000 kr	250 000 kr	337 117 kr
Stenungsund	157 500 kr	52 500 kr	75 782 kr
Kungälv	592 500 kr	197 500 kr	416 047 kr
Öckerö	675 000 kr	225 000 kr	67 117 kr
Göteborg	581 250 kr	193 750 kr	375 000 kr
Kungsbacka	120 000 kr	-120 000 kr	0 kr
Andra organisationer	500 000 kr	0 kr	
	7 751 250 kr	2 423 750 kr	2 083 112 kr
Västkuststiftelsen	1 649 310 kr	549 770 kr	0 kr
VKS omfördelat	0 kr	160 000 kr	

Uppdelning av kostnader	Faktiska kostnader i aktuell period	Planerade kostnader 20181101--20190430
Personal, arbetsledning, adm.	5 114 364 kr	3 705 048 kr
Fordon/båt, drivmedel, utrustning m.fl.	2 032 155 kr	2 361 863 kr
Transporter & sophantering	170 210 kr	940 434 kr
Arbetskläder & förbrukningsmaterial	312 055 kr	79 180 kr
Övrigt	411 321 kr	606 254 kr
Totalsumma:	8 040 104 kr	7 692 779 kr

Framtid

Som ett resultat av våra tidigare projekt planerar kommunerna i Bohuslän återigen genomföra en gemensam ansträngning för att få bukt med det enorma inflöde av strandskräp som västkusten tar emot varje år. Förutsättningen är att Naturvårdsverket beviljar en långsiktig finansiering under de närmsta åren.

En plattform som Västkuststiftelsen strandstädning, som samordnar omfattande operativa insatser, riskerar att tappa kompetens och engagemang om kontinuiteten bryts. För fortsatt framgång krävs en långsiktig och stabil finansiering. Riktlinjer och målsättningar bör sättas med lång planeringshorisont. Långsiktiga förvaltningsanslag är en förutsättning för att de utarbetade strukturerna fortsatt kan tas tillvara och för att de finansiella resurserna kan utnyttjas på bästa sätt. Därför behöver Västkuststiftelsen ett långsiktigt mandat och bidrag för strandstädning behöver omvandlas från projektfinansiering till finansiering för en permanent verksamhet.

Vi har uppmärksammat Miljödepartementet och Naturvårdsverket om de konsekvenser som den korta stedsäsongen riskerar att leda till. Miljöministerns statssekreterare besökte oss under hösten för att diskutera våra synpunkter.

Vi ser följande fokus för de olika aktörerna.

Västkuststiftelsen strandstädning

Strandstädningen samordnas fortsatt av Västkuststiftelsen. Det finns tydliga samordningsvinster med det, eftersom kopplingen mellan naturvård och strandstädning är stark.

Kommunerna

Kommunerna ansvarar för strandstädning, men de arbetar idag med olika interna processer. Deras utförarorganisationer har ofta andra mål, mandat och kompetenser än vad strandstädning kräver. För maximal samverkan behöver vi:

- Harmonisera kommunernas interna organisationer för strandstädning.
- Tydliggöra utförarnas mål, mandat och resurser.
- Fortsatt samla parterna för att skapa samsyn kring problem och lösningar samt utveckla gemensamma metoder och öka insatsernas effektivitet.

Entreprenörer

För att fortsatt stötta kommunernas arbete med helgarbete, säckhämtning från frivilliginsatser, städning och hämtning på svårtillgängliga kuststräckor, samt förlängning av stedsäsongen är det ändamålsenligt att upphandla lokala, inarbetade entreprenörer. Västkuststiftelsen strandstädning har utvecklat en upphandlingsmodell som fungerar. Rätt resurser knyts upp och sätts effektivt i arbete. För att minska transportkostnaderna behöver kusten cirka 6-10 arbetslag.

Frivilliga

Vi ser fortsatt potential i insatser från allmänheten. När medborgarna städar får de också en direktupplevelse av problemets omfattning, som påverkar deras beteende och attityd. Strandstädarkartan är ett centralt verktyg för att stimulera och samordna frivilliga insatser. Samarbetet med organisationer som Städa Sverige, Strandstädarna, Håll Sverige Rent, Världens Vackraste Skärgård med flera bör vårdas och utvecklas.

Planerade insatser 2020

- Fortsatt leverans av informationsmaterial till samtliga gästhamnar och båthamnar längs kusten.
- Antalet Städholkar med säckar kommer att under 2020 öka till ca 45 stycken och kompletteras med information.
- Nordiska Kusträddardagen samt International Coastal Cleanup Day ska prioriteras och fler skall engageras.
- Samverkansdagar för kommuner och entreprenörer ska anordnas.
- Kampanjtemat "Händer på stränder" skall fortsätta att användas för att uppmuntra till städning.
- Kommunikation ska fortsatt prioriteras för att sprida kunskap, mobilisera och samordna olika intressenter.

Underskrift

Ort	Datum
<i>Göteborg</i>	<i>2019-11-08</i>
Underskrift	Namnförtydligande
Linus Kron	<i>Linus Kron, VD Västkuststiftelsen</i>